

paikallaSAIMAANNORPAN SUOJELUTYÖRYHMÄ 2012

SEURANTARYHMÄN KOKOUS

Aika 29.10.2020, klo 12.05–15.15

Paikka Savonlinna, Opetusravintola Paviljonki

Läsnä Markku Auvinen, Haukiveden kalatalousalue
Teemu Hentinen, Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Ilpo Henttinen, Joroisten kunta, Pohjois-Savon maakuntaliitto, Varkauden kaupunki
Pekka Häkkinen, Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (pj.)
Timo Hämäläinen, Puumalan kunta
Harry Härkönen, Virtasalmi – Joroinen kalatalousalue
Aarno Karels, Eteläisen-Saimaan kalatalousalue
Mikko Kiljunen, Raija ja Ossi Tuuliaisien säätiö
Eija Kirjavainen, Maa- ja metsätalousministeriö
Jouni Koskela, Metsähallitus
Tuula Kurikka, Nestorisäätiö
Taina Lahtela, Lappeenrannan kaupunki
Antti Laine, Puumalan kalatalousalue
Henna Majuri, Suomen Ammattikalastajaliitto ry
Jukka Nykänen, Pohjois-Karjalan maakuntaliitto
Jouni Penttinen, Metsähallitus
Jorma Pöllänen, Heinävedenreitin kalatalousalue
Kaisa Ralli, Sulkavan kunta
Ari Rautio, Juvan kunta
Leo Sallinen, Puruveden kalatalousalue
Laila Suvantola, Ympäristöministeriö
Janne Tarkiainen, Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö ry
Kaarina Tiainen, Suomen Luonnonsuojeluliitto ry
Sauli Tiainen, Pihlajaveden kalatalousalue
Jorma Tiitinen, Saimaan Norppaklubi ry
Markku Törrönen, Suomen Ammattikalastajaliitto ry
Arto Ustinov, Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (siht.)

Edellisen kokouksen muistio

Hyväksyttiin edellisen suojelutyöryhmän kokouksen (6.2.2020) muistio.

Uudet jäsenet

Ympäristöministeriö oli nimennyt suojelutyöryhmään uusia jäseniä, jotka edustavat Suomen Ammattikalastajaliittoa ja uuden kalastuslain nojalla perustettuja kalatalousalueita. Lisäksi Rantasalmen kunta oli nimennyt työryhmään uuden edustajan sekä varajäsenen. Kokous aloitettiin paikalla olleiden henkilöiden esittäytymisellä.

Saimaannorpan pesintätulos ja kuolleisuus 2020

Jouni Koskela kertoi keväällä 2020 toteutetuista pesälaskennoista ja niiden tuloksista. Leudon talven vuoksi pesintäolosuhteet olivat huonot. Samoin pesälaskentojen olosuhteet. Pesälaskennoissa löydettiin vain 122 pesää, kun tavallisesti niitä löydetään 400–450; yhdellä norppayksilöllä voi olla useita pesiä. Synnytyspesiä ei esimerkiksi Lietveden vetojaon eteläpuolelta löydetty yhtään, ja tärkeimmältä lisääntymisalueilta Pihlajavedeltäkin ainoastaan 14. Pesälaskennoissa löytyi 10 pesään kuollutta kuuttia, mutta Metsähallituksen arvioi pesään kuolleiden määrän olleen todellisuudessa suurempi, todennäköisesti noin 30 kuuttia. Ilman kolattuja apukinoksia pesäpoikaskuolleisuus olisi ollut vieläkin suurempi. Jotkin kuutit joutuvat petojen, lähinnä ketun, ehkä myös ilveksen saaliiksi. Kettujen vierailuja pesien ympäristössä on havaittu Itä-Suomen yliopiston pesien lähelle asentamalla riistakameroilla. Talvella 2020 todettiin tunnistamattoman eläimen tappaneen kolme kuuttia. Petojen tappamista norppayksilöistä ei kuitenkaan aina löydy merkkejä. Petoasioihin liittyen kokouksessa ehdotettiin nimeämään suojelutyöryhmään myös Riistakeskuksen edustaja. Todettiin myös, että metsästäjiä edustava asiantuntija voidaan kuitenkin kutsua tarvittaessa johonkin yksittäiseen suojelutyöryhmän kokoukseen keskustelemaan aiheesta. Keskusteltiin myös siitä, että petojen metsästäminen on kiellettyä valtion mailla, mutta metsästykseseen on mahdollista saada poikkeuslupia perustelluista syistä.

Tarkan arvion tekeminen norppakannan koosta on talven 2020 huonojen pesintä- ja laskentaolosuhteiden vuoksi vaikeaa, mutta Metsähallitusarvioi vuoden 2020 talvikannan kooksi 420–430 yksilöä. Arvion oletuksina käytettiin edellisen vuoden syntyvyys- ja kuolleisuustietoja sekä kannan kehitystä edellisen kolmen vuoden ajalta, jolloin kanta kasvoi noin 15–20 yksilöllä vuodessa.

Saimaan vesitilanne 2020 ja ennuste pesimäkaudelle 2021

Arto Ustinov esitteli Visa Niittyniemen valmisteleman yhteenvedon aiheesta. Talvella 2019–2020 Saimaan jäätymispäivä jäi epämääräiseksi, mutta esim. Haukivesi jäätyni tammikuun alkupuolella ja Etelä-Saimaa kuun lopussa. Tammikuun puolivälissä näytti siltä, että vedenkorkeuden nousu jäisi saimaannorpan pesimäaikana alle 20 cm:iin, mutta talven poikkeuksellisten säiden vuoksi Saimaan vedenpinnan arvioitiin lopulta kuitenkin nousevan noin 40 cm. Poikkeusjuoksutusten avulla vedenkorkeuden nousu saatiin kuitenkin hillittyä ja pysymään lähellä 20 cm:iä.

Tulevan talven osalta todettiin, että keskimääräisten sääolosuhteiden vallitessa vedenkorkeus nousee ennen vuoden vaihdetta, mutta pysyy varsin tasaisena talven ajan. Poikkeukselliset sääolot voivat kuitenkin muuttaa jäätymisen jälkeistä vesitilannetta huomattavastikin. Saimaan latvavesillä, kuten Pielisellä, oli paljon vettä lokakuun lopussa. Jos sadanta kasvaa tulee veden nousu olemaan suurta.

Sairaiden norppayksilöiden auttamisen toimintaohje

Markku Auvinen esitteli Metsähallituksen laatiman suunnitelman, joka valmistui kesällä 2020 (Ohjeet sairaana tai vammautuneena löytyneen saimaannorpan hoitamiseksi). Linkki sähköiseen julkaisuun: <https://julkaisut.metsa.fi/julkaisut/show/2462>. Suunnitelma

sisältää saimaannorppayksilöiden hoitopolun ja toimintaohjeita kansalaisille, virkamiehille ja asiantuntijoille. Sairaiden tai loukkaantuneiden norppayksilöiden hoitamista varten on kehitetty siirrettävä aitaus, joka sijoitetaan sopivaksi katsottavalle rannalle Saimaalla. Aitaushäkki on sen verran korkea, etteivät koirat tai nisäkäspedot pääse kiipeämään sen sisään. Mahdollisten petolintujen pääseminen häkkiin on mahdollista estää häkin päälle kiinnitettävällä verkkohavaksella.

Hoidon lähtökohtana on, että se voidaan toteuttaa mahdollisimman hyvin norpan omassa elinympäristössä ja että leimautuminen ihmiseen on vähäistä. Riskinä norppien hoidossa on sen nopea tottuminen ihmisiin, mistä syystä periaatteena on, että toipuneet yksilöt vapautetaan takaisin luontoon niin pian kuin se hoidon näkökulmasta on mahdollista. Hoitotapaukset ajoittuvat pääasiassa kuuteille kesät ja kesäaikaan. Kustakin hoitotapauksesta laaditaan hoitopäiväkirja, joka arkistoidaan. Jotta hoidettujen norppayksilöiden vapauttamisen jälkeistä käyttäytymistä voitaisiin seurata, on mietitty yksilöllisiä merkitsemiskeinoja. Yksi menettely voisi olla maalimerkki päähän. Merkki tosin häviää viimeistään seuraavan kevään karvanvaihdossa. Jatkossa toimintaohjeita tarkistetaan ja ajantasaistetaan hoitotoiminnasta saatujen kokemusten ja tiedon karttumisen myötä.

Suojelun strategiset tavoitteet 2022–2026

Strategisista tavoitteista oli keskusteltu jo parin edellisen kokouksen aikana, minkä perusteella nykykyisen voimassa olevan strategian tekstiä oli jo muutettu. Asiantuntijaryhmä oli edellisessä kokouksessaan 17.9.2020 tehnyt lisää muutosehdotuksia, joita Arto Ustinov esitteli ja perusteli kokouksessa. Seurantaryhmässä nousi selkeästi esiin se näkemys, että voimassa olevassa strategiassa tavoitteeksi asetettu saimaannorppakannan 3–4 %:n keskimääräinen kasvunopeus on jätettävä samaksi myös uuden strategiakauden ajaksi. Asiantuntijaryhmä oli esittänyt kasvutavoitteen nostamista vähintään 4 %:iin, jotta kanta saataisiin kasvamaan nykyistäkin nopeammin. Perusteluina erityisesti ilmastonmuutoksen aiheuttamat uhat pesinnän onnistumiselle sekä norppakannan hajanaisuus ja nykyisen geneettisen monimuotoisuuden heikkous. Kanta on kasvanut vuoden 2014 jälkeen keskimäärin yli 6 %, poikkeuksena viime talven vajaan 3 %:n kasvu. Esimerkiksi Itämeren hallikannan keskimääräisen kasvun on todettu olevan noin 5 %. Seurantaryhmässä todettiin, että mikäli kannan kasvutavoitetta nostetaan nykyisestä, se edellyttäisi kalastusrajoitusten huomattavaa tiukentamista, mitä eivät monet nähneet hyvänä ratkaisuna. Antti Laine oli laatinut omista näkemyksistään kirjallisen yhteenvedon, joka on tämän muistion liitteenä.

Strategian tekstissä todettiin olevan edelleen joitakin epäloogisuuksia ja epäselviä termejä, jotka pitää korjata. Epäselväksi koettiin esim. ”entisen levinneisyysalueen” laajuus. Haluttiin myös tarkempaa tietoa siitä, mihin lajien uhanalaisuuden arvioiminen perustuu. Uhanalaisuuden arvioinnissa käytettävät Maailman luonnonsuojeluliiton (IUCN) laatimat uhanalaisuusarvioinnin luokittelu ja kriteerit löytyvät sähköisenä esim. <https://punainenkirja.laji.fi/about/r-66>. Kriteerien lyhennelmä on myös tämän muistion liitteenä.

Keskusteltiin myös keinopesiin liittyvän tutkimuksen ja kehittämistoiminnan jatkamisen tarpeellisuudesta. Pohdittiin sitä, muodostavatko keinopesätkään selkeää ratkaisua luomattomina aikoina. Lisäksi todettiin, että keinopesien laajamittainen käyttö paikasta toi-

seen siirtelyineen tulee edellyttämään tiivistä yhteistyötä eri tahojen, kuten tutkijoiden, virkamiesten, vapaaehtoisjärjestöjen ja paikallisten asukkaiden kesken, mikä edellyttää konsensuksen löytämistä suojelun strategian ja toimenpiteiden osalta.

Asiantuntijaryhmältä halutaan uusi strategiaehdotus seurantaryhmän seuraavaan kokoukseen.

Kalastusrajoitusten valmistelun tilannekatsaus

Eija Kirjavainen kertoi, että maa- ja metsätalousministeriön asettaman työryhmän on toimitettava Saimaan kalastusrajoituksia koskeva ehdotus ministeriölle 11.12.2010. Valmisteluun on sisällytetty maakunnissa toteutettu laaja keskustelukierros, jota koskeva yhteenvetoraportti on tämän muistion liitteenä. Työryhmän valmistelussa yhtenä lähtökohdiana on käytetty nykyisen Saimaannorpan suojelustrategian mukaisia tavoitteita eli mm. 3–4 %:n kannankasvutavoitetta.

Our Saimaannorppa LIFE -hanke

Kokouksessa mainittiin lyhyesti myös syyskuun alussa alkaneesta EU:n LIFE-rahaston rahoittamasta hankkeesta, johon sisältyy saimaannorpan suojelun tehostamista koskevia toimenpiteitä, kuten saimaannorppaturvallisen ”jokamiehen” rysän kehittäminen. Hankkeesta kerrotaan tarkemmin seuraavassa seurantaryhmän kokouksessa.

Seuraava kokous

Seuraava kokous järjestetään tammi-helmikuussa 2021.

Muistion laati Arto Ustinov

Liitteet	Saimaannorppakanta vuonna 2020 (MH)
Lajien uhanalaisuusarvioinnin kriteerit (IUCN)
Näkemyksiä strategian tavoitteista (Antti Laine)
Raportti kalastusrajoitusten valmistelun keskustelutilaisuuksista (MMM)
Tiedoksi	Saimaannorpan suojelutyöryhmä 2012:n jäsenet ja varajäsenet
Eero Korhonen, Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Vesa Toivola, Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Tarja Haaranen, ympäristöministeriö, Luontoympäristöosasto

Maa- ja metsätalousministeriö
Jord- och skogsbruksministeriet
Ministry of Agriculture and Forestry

Yhteenvetoraportti: Saimaannorppa ja kalastus –kiertueen keskustelut

Kuinka saimaannorpan suojeleminen ja Saimaan kalastusmääräykset ja rajoitusalueet ovat onnistuneet paikallisesti

AURORA PALOHEIMO

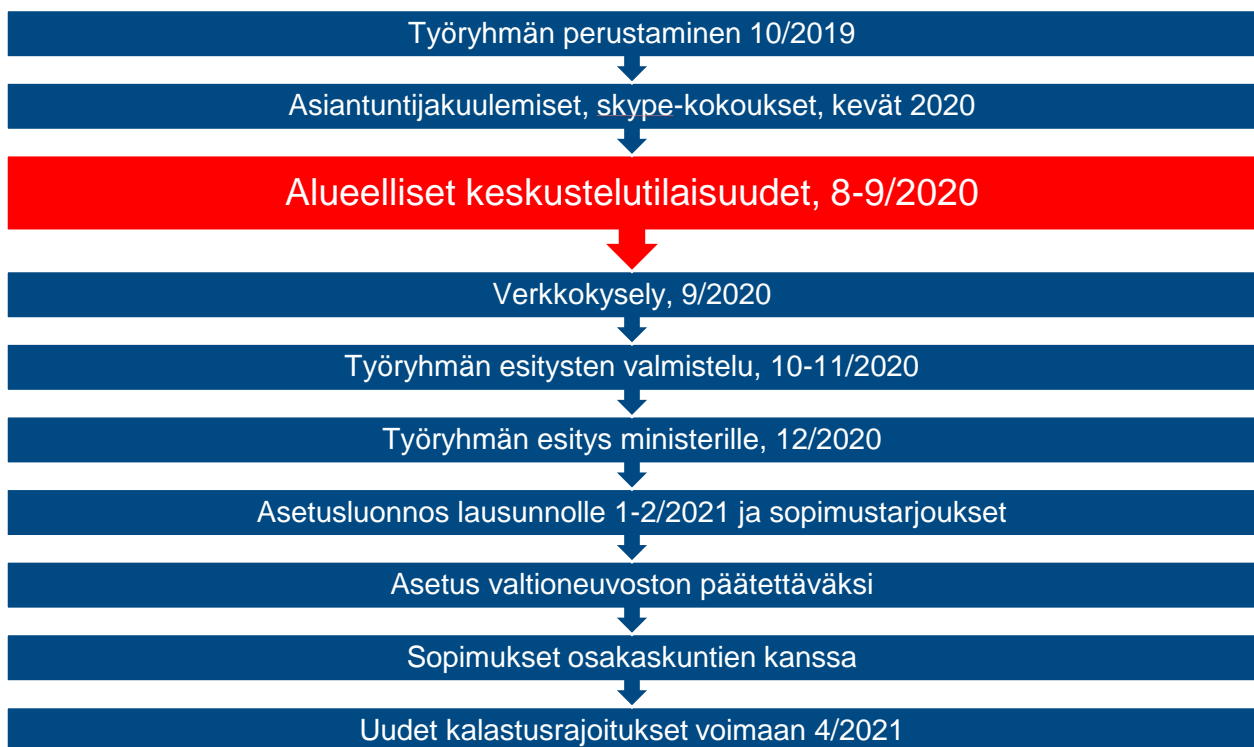
Sisällys

1. Johdanto.....	2
2. Nykyiset rajoitukset, sopimukset ja korvaukset.....	4
3. Norppakanta – tavoitetila.....	5
4. Rajoitusten ajankohta.....	7
4.1 Ympärivuotiset rajoitukset.....	7
4.2 Heinäkuun rajoitukset.....	7
4.3 Kevätkalastusrajoitukset	9
5. Rajoitusalueiden sijainti	11
.....	12
5.1 Matalat vedet	12
6. Kalastusvälineet.....	13
6.1 Norppaturvalliset kalastusvälineet.....	14
6.2 Verkkokalastus	15
7. Suojelu muilla keinoilla.....	18
8. Yhteistyö ja vuoropuhelu	19
9. Tiedottaminen.....	20
10. Yhteenveto.....	21

1. Johdanto

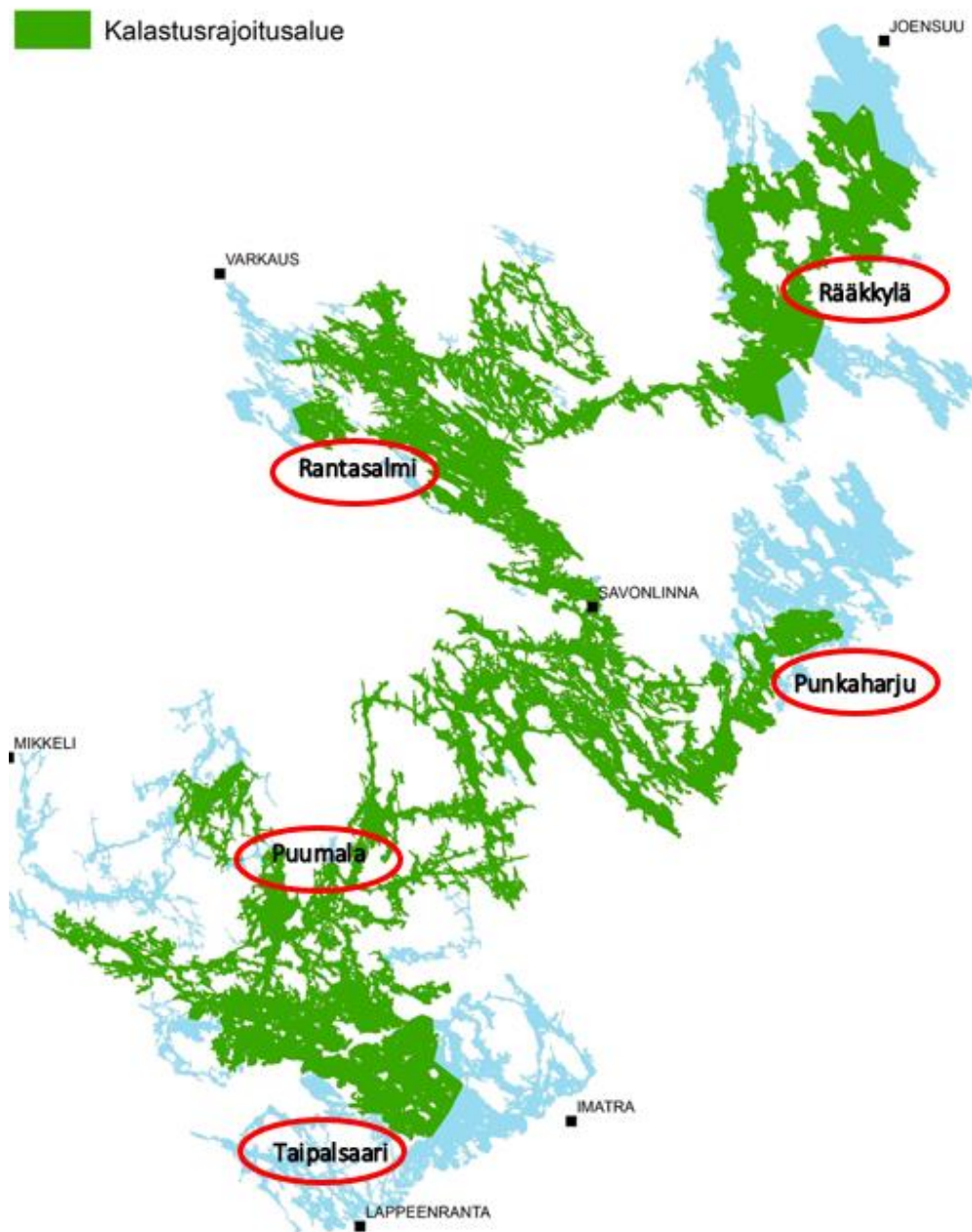
Maa ja metsätalousministeriö järjesti yhdessä kolmen Saimaan alueen maakuntaliiton kanssa Saimaannorppa ja kalastus –keskustelutilaisuuskiertueen syksyllä 2020. Kierroksen tarkoituksena oli kuulla vaki- ja loma-asukkaiden näkemyksiä ja kokemuksia saimaannorpan suojelemiseksi tehdyistä kalastusrajoituksista. Lisäksi kerättiin tietoa kalastusrajoitusten vaikutuksista ja toimivuudesta sekä kuultiin kehittämisehdotuksia. Tilaisuudessa käytettiin menetelmänä Erätauko-dialogia.

Keskustelun teemana oli kalastusrajoitusten sisältö ja niiden alueellinen ulottuvuus. Maa- ja metsätalousministeriön asettama työryhmä käyttää keskustelun tuloksia kalastusrajoitusten uudistamistyössä. Keskustelutilaisuudet ovat osa vuonna 2021 voimaan tulevien kalastussääntöjen valmistelua.

Kuva 1. Vuonna 2021 voimaan tulevien kalastussääntöjen valmisteluajataulu (Lähde: Eija Kirjavaisen tilaisuuksissa esittämä materiaali)

Keskustelutilaisuudet järjestettiin viidellä paikkakunnalla: Rääkkylä, Rantasalmi, Puumala, Taipalsaari ja Punkaharju (25.8.-3.9.2020) (kuva 2). Tilaisuuksiin osallistui kaiken kaikkiaan lähes 200 keskustelijaa. Keskusteluissa kohtasivat kaupalliset kalastajat, kotitarve- ja muut vapaa-ajan kalastajat, mökkiläiset, luonnonsuojelijat sekä kalatalousalueiden ja osakaskuntien edustajat. Tilaisuuksissa jakauduttiin pienryhmiin keskustelemaan nykyisestä rajoitusalueesta ja -ajasta sekä pyydyksistä, joilla ei saa kalastaa/saa kalastaa. Kokonaisuhteenvedo on laadittu kirjureiden pienryhmissä tekemien muistiinpanojen ja osallistujilta kirjallisesti kerättyjen kehittämissuositusten pohjalta.

Kuva 2. Verkkokalastusrajoitusalue (vihreällä) ja aluetilaisuuksien järjestämispaikat. (Lähde: Eija Kirjavaisen tilaisuuksissa esittämä materiaali, lisätty aluetilaisuuspaikat)

2. Nykyiset rajoitukset, sopimukset ja korvaukset

Aluetilaisuuksissa vallitsevaksi käsitykseksi nousee, että nykyiset **rajoitukset hyväksytään, niiden kanssa on opittu elämään ja ne ovat toimineet**. Keskusteluissa kuitenkin korostuu tarve tarkistaa nykyiset alueet etenkin lahtialueiden osalta. Moni toivoo, että nykyrajoituksilla jatketaan ja suojelukorvauksia korotetaan tai ne säilytetään ennallaan. Keskusteluissa muistutetaan, että määräykset nostattavat vastarintaa ja on tärkeää huomioida, että nykyisten rajoitusten kanssa on nyt opittu elämään, kun vielä 5 vuotta sitten vastustus oli voimakasta. Moni oli sitä mieltä, että jokaisella 5-vuotiskierroksella ei voida lisätä rajoituksia. Koettiin tärkeäksi huomioida, että on löytynyt kompromissi. **Keskusteluissa korostuu, että yhteisistä sopimuksista on nyt tärkeää pitää kiinni, jotta luottamus säilyy**. Esille nousee myös näkemykset siitä, että olisi aika aloittaa keskustelut rajoitusten purkamisesta.

”Olen oppinut ymmärtämään norppaa”

Osa on sitä mieltä, että alueita voidaan tarpeen tullen lisätä, mutta moni painottaa, että ei olisi tyytyväinen rajoitusten perusteettomaan kiristämiseen. **Korostetaan, että rajoitusten noudattaminen perustuu siihen, että ohjeistukset on hyvin perusteltu ja uskottavia**. Lisäksi moni kokee, että lisärajoitukset olisivat perusteettomia, koska 5-vuotiskauden katsotaan onnistuneen yli odotusten. Vuosi sitten kesällä tullutta kansalaisaloitetta, jossa esitetään, että kaikki verkkokalastus on kokonaan kiellettävä, kritisoidaan. Kalastajan näkökulmasta luonnonsuojelijoiden on helppo vaatia lisää rajoituksia, kun he eivät kalasta. Osa keskustelijoista puolestaan on vahvasti sitä mieltä, että **suojelualueita on tärkeä tarkoituksenmukaisuuden ja uskottavuuden säilyttämiseksi laajentaa norpan levinneisyyden mukaan**.

”Nykyiset rajoitukset on riittäviä, lisäkiristyksiä ei tarvita. Välitavoite on saavutettu hyvin, ei ole aihetta ruveta rakentamaan riitaa.”

Jotkut esittävät, että kaikki rajoitukset voidaan poistaa, koska norppakanta on kasvanut ja ollaan edellä lukumäärätavoitteesta. Perustellaan, että rajoituksia tulisi supistaa, koska on onnistuttu hyvin. Lisäksi argumentoidaan, että kalastuselinkeino on pulassa, luonnonolosuhteet (mm. heikot jäätalvet) ovat muuttuneet niin, että kalastuskin on vähentynyt, sisäjärvillä ei ole veneenlaskupaikkoja tai kalastusoikeuksia tai muuta infraa ja, siksi Saimaan puolella pitää olla kalastusmahdollisuuksia, koska menekkiä kalalle kerrotaan olevan. Joidenkin mielestä nykyisetkin rajoitukset ovat liikaa ja eräässä keskustelussa epäillään, että joillakin alueilla Pohjois-Karjalassa nykyiset rajoitukset ovat saattaneet jo johtaa salakalastukseen.

Keskustelua käydään siitä, mikä on hyväksytty tapa rajoituksista päättämiseksi. **Nostetaan esille, että uusia rajoituksia ei pitäisi määrätä asetuksella vaan mahdollisista uusista rajoitusalueista pitäisi sopia yhdessä osapuolten kesken**. Monissa keskusteluissa

sopimusmenettely koetaan asettamista hyväksyttävämmäksi tavaksi menetellä ja todetaan, että kun korvaus on riittävä, halutaan tehdä sopimuksia. Huomautetaan, että nyt on hyvä tilaisuus saada helposti sopimuksia, jos säilytetään ennallaan entiset alueet. Keskustellaan, että mahdollisista sopimuksilla tehtävistä laajennustarpeista on jo olemassa näkemyksiä. Pidetään tärkeänä, että suojele tapahtuu vapaaehtoisin sopimuksin, ei väkisin.

Rajoitussopimukset muodostavat osakaskunnille merkittävän tulonlähteen. Tuella voidaan pitää kalavesistä huolta ja panostaa virkistykseen. Kerrottiin, että norpparahoituksia on palautettu luontoon, tehty kosteikkoja ja istutettu kalanpoikasia. Osakkaiden ja vesialueen omistajien kalastusoikeudet herättävät tunteikasta keskustelua. Osa kokee, että kalavesien käyttöoikeutta ei voi mitata rahalla ja todetaan, että vaikka vettä ei voi omistaa, on omien kalavesien käyttöoikeus joillekin mittaamattoman tärkeä asia.

Kaikissa aluetilaisuuksissa nousee esille, että korvaus vesialueen omistajille on jäänyt jälkeen. Sen pitäisi olla yli 4 euroa hehtaarilta. Myös 3 euroa/ha ehdotetaan. **Todetaan, että pitäisi keskustella korvausten indeksikorotuksesta.** Lisäksi esitetään, että pitäisi olla korkeampi korvaus, jos osakaskunnan kaikki vedet rauhoitetaan. Todetaan, myös että korvauksista ei haluta luopua. Kerrotaan esimerkkejä alueista, joilla kalastus on vähentynyt (tai siirrytty uisteluun), koska osakaskunnat saavat paremmat korvaukset rajoituksista kuin verkkomerkkien myynnistä.

3. Norppakanta – tavoitetila

Tilaisuuksissa keskustellaan paljon norppakannan nykytilasta ja tavoitteista. Suunnitellaan, että kalastusta voidaan lisätä, jos norppakanta saadaan riittävän suureksi, jotta kanta uusiutuu.

Monissa ryhmissä keskustellaan, mikä on riittävä määrä norppia kannan turvaamiseksi.

Huomautetaan, että esiintymisalue on laaja. Keskusteluissa kaivataan selkeyttä yhteisiin tavoitteisiin. Tyytymättömyyttä herättää vaikutelma siitä, että tavoitetta nostetaan, kun tavoite on saavutettu. Muistutetaan, että 400:n norpan saavutettu tavoite on vasta välitavoite ja, että norppa oli äärimmäisen uhanalainen ja on nyt edelleen erittäin uhanalainen. Lisäksi huomautetaan, että **yksittäisten kuolemien merkitys laskee vasta, kun kanta on merkittävästi kasvanut.** Ollaan myös huolissaan norppakannan geneettisen monimuotoisuuden heikkenemisestä ja mahdollisista virustaudeista. Keskusteluissa esitetään seuraavaksi tavoitteeksi 700 norppaa.

”Ollaan 6 vuotta edellä norppakannan kehityksessä ja puhutaan kalastusrajoitusten tiukentamisesta, tämäkö on kiitos kalastajalle?”

Nykyisen kannan kasvun uskotaan osoittavan, että tämän hetkiset rajoitukset ovat riittäviä, koska kasvutavoitteessa on pysytty ja välitavoite saavutettu. Moni kalastaja koki norppakannan olevan jo niin runsas, että norpat käyvät syömässä muikut verkoista ja rysistä. Koetaan, että pientä

sivusaaliskuolleisuutta pitäisi kestää. Todetaan, että sietokyky kasvaa, kun kanta kasvaa. Tilastoja kyseenalaistetaan ankarasti. Kanta-arviota pidetään epäluotettavana ja moni kalastaja epäilee omiin havaintoihinsa pohjautuen, että norppia on todellisuudessa enemmän ja, että luonnollista kuolleisuuttakin olisi liioiteltu.

"Norppa on seurallinen. Meillä on aamulla kilpailu, kumpi ehtii käydä ensin verkoilla. Norppa on hyvä kaveri, vaikka joskus verkoissa on vaan muikun päitä"

Ryhmissä jaetaan kokemuksia norppahavainnoista ja muutoksesta menneeseen (luetellaan paikkoja, joissa norppien kohtaaminen on jo arkipäivää). Ollaan myös huolissaan kannan kasvusta. Pelätään, että norppakannan kasvu aiheuttaa jatkossa ongelmia kalastukselle ja pyydyksille. Pohditaan myös, että norpparetkistä voisi saada lisätienestiä, jos norppia olisi riittävästi. Keskustellaan, että norppakanta ei vielä ole riittävä kannattaviennorpparetkien järjestämiseen, vaikka joillakin alueilla koetaan, että norppaturismin osalta riittävä norppakanta on jo saavutettu.

"Savonlinnassa pyörii kaksi citynorppaa"

Ryhmissä käydään keskustelua siitä, miten norppakanta-arvio tehdään: kanta-arviota tehdään pesälaskennalla, vertaamalla kuuttien syntymää/vuosi. Keskustellaan havainnosta, että jotain tapahtuu vierotuksen ja sukukypsyuden välillä, kun vertailee kannan kasvua ja syntyvyyden kasvua niin 30-40 norppaa häviää tällä välillä. Ei olla pystytty selvittämään, mihin norpat häviävät. Kerrotaan, että **kannan pitäisi kasvaa huomattavasti nopeammin ja nyt ei tiedetä, mihin osa norpista häviää**. Monissa ryhmissä keskustellaan kuuttikuolleisuudesta ja ajatellaan, että on luontaista, että kannasta häviää ensimmäisen vuoden aikana paljon. Pohditaan myös luonnonvalintaa ja mietitään jääkö verkkoihin kiinni vain heikot yksilöt. Kerrotaan, että trooliin jääneet yksilöt ovat olleet kuoleman kielissä, mutta verkkoihin jääneistä ei ole voitu osoittaa jumiin jääneen norpan yleiskuntoa.

Alueiden laajentamisesta keskusteltaessa tärkeäksi nousee norppakuolleisuuden tavoitteen asettaminen: jos nollatoleranssia haetaan, niin rajoitusalueita on laajennettava, mutta jos pieni kuolleisuus sallitaan niin alueiden laajentamista ei koeta perustelluksi. Huomautetaan, että kannan kasvaessa on odotettavissa, että norppia jää myös entistä enemmän kiinni verkkoihin. Joissakin keskusteluissa kalastajat toivovat, että kalastuksen aiheuttama pieni norppakuolleisuus hyväksytään, koska koetaan, että tulevaisuudessa nollatoleranssilla koko Saimaalla ei voisi kalastaa ollenkaan. Todetaan, että tavoitteena ei ole, että joka ainut kuutti suojellaan, vaan kanta pitää saada uusiutumaan. Kaikissa keskusteluissa nostetaan esille, että rajoitusten on oltava suhteessa norppakuolemiin ja, että kuuttien kuolleisuuden moninaiset syyt on huomioitava.

KEHITYSEHDOTUKSET

NORPPAKANNAT

- Selkeyttä tavoitteisiin
- Kestävän norppakannan määrittäminen ja yhteisestä tavoitemäärästä sopiminen tärkeää
- Norppakuolleisuuden raja-arvojen asettaminen
- Rajoitusten oltava suhteessa norppakuolemiin
- Kuuttien kuolleisuuden syyt selviksi
- Tutkimusta norpan käyttäytymisestä (esim. urosnorpan käytös kuuttien vieroitusaikana)
- Ei asenteellista tutkimusta

4. Rajoitusten ajankohta

4.1 Ympärivuotiset rajoitukset

Rajoitusten alueellinen laajentaminen koetaan suotavammaksi kuin rajoitusajan laajentaminen. Keskusteluissa painotetaan, että koko vuodeksi ei verkkokalastusta voi kieltää. Kerrotaan mm., että norppaturvallisten pyydysten teho laskee talvella. Talviverkkokalastuksessa on alueellisia eroja, eräs kalastaja kertoo omalla alueellaan olevan talviverkkoja enemmän kuin kesäverkkoja; toisaalla kerrotaan, että talviverkkokalastajia on todella vähän.

4.2 Heinäkuun rajoitukset

Rajoitusten jatkaminen heinäkuulle herättää voimakasta ja laajaa vastustusta kaikissa aluetilaisuuksissa. Erityisesti, koska katsotaan, että norppakannan ollessa kasvussa ei ole perusteltua lisätä rajoituksia. Painotetaan, että aiheuttaisi mittavaa epäluottamusta yhteistyötä kohtaan (mainitaan mm. sisällissota ja kapina). Vastapainona osa keskustelijoista näkee verkkokalastusrajoituksen jatkamisen heinäkuulle perusteltuna kuuttikuolemien estämiseksi.

”Jos rajoituksella ei ole alueellista hyväksymistä, se ei toimi”

Heinäkuuta pidetään paikoin tärkeimpänä kalastuskuukautena. Erityisesti kesämökkiläiset ovat huolestuneet heinäkuun kalastuskiellosta, mutta myös kaupallisen kalastuksen kannalta heinäkuu

on tärkeä ahvenen ja kuhan kalastuskuukausi. Osa on sitä mieltä, että heinäkuun kiello ei ole ongelma kaupallisille kalastajille, koska tuolloin ammattilaiset käyttävät rysää ja troolia. Koetaan, että verkkokalastuksen kieltäminen heinäkuussa **heikentäisi huomattavasti vapaa-ajanasukkaiden kalastusmahdollisuuksia**. Lisäksi huomautetaan, että verkkokalastuskiellon ulottuminen heinäkuulle olisi **merkittävä taloudellinen haitta osakaskunnille ja Saimaan asukkaille**. Lomalaisten ostamilla kalastusluvilla on suuri merkitys osakaskuntien toiminnalle.

Keskustelua käydään myös matkailusta ja norpan symbolisesta arvosta. Pohditaan, että norppa on merkittävä matkailuvaltti, mutta norpparajoituksilla on kaksisuuntainen vaikutus: kohentaa norppaturismia ja vähentää kalastusturismia. Muistutetaan, että Saimaan brändiin kuuluu myös, että tuoretta kalaa on turisteille ja kesäasukkaille myytävänä. Ollaan huolissaan, että kesäaikainen verkkokalastuskielto estäisi kuhan saannin myyntiin kesällä, kun kuhalle olisi kysyntää. Esitetään arvio, että heinäkuun kalastuskielto johtaisi ulkomaisen kalan käytön lisääntymiseen ja kotimaisen kalastuksen heikkenemiseen. Muistutetaan myös, että kaupallisen kalastuksen toimintaolosuhteet on saatava Saimaalla kuntoon, muuten kotimaisen kalan tarjonta ehtyy.

”Hyvää tilannetta ei pitäisi pilata heinäkuun rajoituksella”

Sen lisäksi, että verkkokalastuksen rajoittaminen heinäkuussa nähdään sosiaalisesti kestävämmänä asiana, ollaan jokseenkin vakuuttuneita siitä, että **heinäkuun kiello johtaisi salakalastukseen**. Kerrotaan, että verkkokalastus on vähentynyt, luvaton kalastus on saatu pois ja kaikilla on liput. Todetaan, että hyvää tilannetta ei pitäisi pilata heinäkuun rajoituksella, jonka uskotaan aiheuttavan välinpitämättömyyttä rajoituksien noudattamista kohtaan. Ihmetellään myös hyödyttääkö kalakannan hoito enää, jos kaloja ei voi pyytää.

Eryteisesti tässä yhteydessä korostetaan, että nykyisiin rajoitusalueisiin ja sopimukseen on totuttu ja rajoituksella, jonka perustelut olisivat kyseenalaisia, olisi merkittävä vaikutus sosiaaliseen kestävyteen. Katsotaan tärkeäksi selvittää, **kuinka paljon kuutteja kuolee heinäkuussa ja onko rajoitukselle perusteita**. Monissa keskusteluissa nostetaan esille, että rajoituksia pitäisi peilata norppien kuolleisuuteen. Eräissä keskusteluissa arvioidaan, että keskimäärin vain muutama norppa on kuollut verkkoihin heinäkuussa, jolloin verkkokuolleisuus ei riittäisi perusteeksi etenkin, koska kanta kasvaa jopa nopeammin kuin ollaan vaadittu.

Keskustelua herättää, että heinäkuussa on paljon mökkiläisiä, joiden pyydyksiin norppien uskotaan pääsääntöisesti jäävän. Esimerkiksi nostetaan, että ainut alueella tänä vuonna heinäkuussa muikkuverkkoon jäänyt norppa, jäi kiinni verkkoon, joka oli ankkuroimaton molemmista päistä. Kaupalliset kalastajat vakuuttavat, että norppa ei jää verkkoon, jos se on oikein ankkuroitu, mutta kuutti saattaa jäädä. Joissakin keskusteluissa ehdotetaan, että vapaa-ajankalastusta ja kaupallista kalastusta tulisi käsitellä erillisenä. Jotkut säännökset voisi olla poistettu esim. kaupallisesta

kalastuksesta. Todetaan, että oikeudenmukaisuuden nimissä ei saisi kieltää kalastusta vapaa-ajankalastajilta ja sallia ammattikalastajille.

KEHITYSEHDOTUKSET

RAUHOITUSAJAT

- **Ei rajoituksia heinäkuulle**, heinäkuu arvokkain kuukausi vapaa-ajankalastukselle, suurin saalis ja kalastajamäärä
- **Selvitettävä heinäkuun kuuttikuolleisuus** ja onko rajoitukselle perusteita
- Heinäkuun aikana **langanvahvuus** voisi olla ohuempi 0,15.
- Sallitaan heinäkuussa ainoastaan muikkuverkot ja rysät
- Verkkokalastuskielto **heinäkuun loppuun** asti
- Jos norppakanta romahtaa, heinäkuun rajoitus harkintaan
- **Kalastuskielto aikaisemmaksi**, rajoitusaika 1.3 - 30.6. ("Norppaemolle aikaa opettaa kuutteja väistämään verkkoja")
- Jos kieltä jatketaan heinäkuulle, se olisi suuri haitta kalastukselle, jolloin **korvaustason** pitäisi olla merkittävästi suurempi
- Osakaskunnille voisi tarjota mahdollisuutta pidentää verkkorajoitusaikaa **vapaaehtoisesti** tuntuvaa korvausta vastaan
- Jos alue laajenee heinäkuu rajoitukseen, kalan saatavuus turvattava
- Heinäkuulle ei rajoituksia, vaikuttaa Saimaan matkailuun, lähtien ravintoloiden kalan saatavuudesta
- Heinäkuun verkkokalastus **taloudellisesti merkittävä** osakaskunnille

4.3 Kevätkalastusrajoitukset

Kevätkalastusrajoituksia pidetään erityisen ongelmallisina, koska kieltä vaikuttaa kaupallisten kalastajien elinkeinon ja lisäksi kevätrajoitusten uskotaan vääristävän **kalakantoja** (erityisesti lahnan, hauen, ahvenen, kuhan). Keskusteluissa nousee monesti esille, että tarkasteltava kokonaisuutta ja, että suojeleminen ja rajoitusten vaikutukset pitää suhteuttaa kokonaisuuteen. Keskusteluihin osallistuneiden havaintojen mukaan mm. hauen kevätkalastus ja kutulahnan kalastus on norpparajoitusten takia loppunut. Monissa ryhmissä keskustellaan siitä, miten rajoitukset kutuaikana mahdollisesti vaikuttavat eri kalalajien kantoihin ja pohditaan, onko asiaa tutkittu. Esitetään näkemyksiä, kuten, että lahnat syövät muikkujen ravinnon. Kaivataan

tutkimustuloksia verkkorajoitusten vaikutuksista kalakantojen rakenteeseen. Keskusteluissa kerrotaan paljon esimerkkejä kalastajien havainnoista: on havaittu mm., että rauhoitetuista haukilahdukoista on saatu useita 10 kilon haukia. Monissa ryhmissä nostetaan esille, että **särkikalojen, haukien ja lahnojen määrät ovat kasvaneet ja koot pienentyneet**. Esitetään, että verkkokalastus hoitaisi samalla kalakantaa. Myös merimetson vaikutuksia kalakantoihin pohditaan.

Erityisesti lahnan pyynti nousee esille keskusteluissa. Lahnalle on tarvetta, mutta kalastajat harmittelevat, että lahnaa ei voi keväällä pyytää. Kalastajat arvioivat, että isoja lahnoja ei enää löydy, koska verkkokalastus lahdissa on kielletty. Esitetään, että lahnan pyyntiä pitäisi tehostaa. Ehdotetaan lahnan pyynnin mahdollistamista norppaturvallisilla rysillä. Mainitaan, että nuotalla on saatu lahnaa ja kevätpyynnissä hauet saa katiskalla. Esitetään arvio, että Etelä-Saimaalla lahnakanta ei ole muuttunut samalla tavalla kuin muualla.

Eräässä ryhmässä arvioidaan lajien kansantaloudellista merkittävyyttä: pohditaan, että norppaa pidetään matkailun takia arvokkaampana kuin lahnaa, mutta kuhalla on iso kansantaloudellinen merkitys. Pienryhmissä visioidaan, että kotimaisessa kalassa on potentiaalia ja lahna voi nousta kansantaloudellisesti merkittäväksi. Koetaan, että monipuolinen järvikalastus ja suojele pitäisi saada sovitettua yhteen. **Kotimaisen kalan ketju pitäisi saada arvokkaammaksi**. Muidenkin kalojen kuin muikun brändäys koetaan tärkeäksi. Huomautetaan, että kalastuslain henki on kotimaisen kalan käytön lisääminen ja hyödyntäminen monipuolisesti, jolloin toimenpiteiden pitäisi tukea tavoitetta, eikä rajoittaa kalastusta.

Koetaan, että jotenkin kalavesiä pitäisi pystyä keväällä hyödyntämään. Kaivataan tarkempaa tietoa keväisen verkkokalastuksen osuudesta kuuttikuolemiin. Esitetään, että kevätkalastus pitäisi mahdollistaa esim. rysillä ja muilla pyydyksillä. **Keskusteluissa korostuu, että pitäisi olla alueita, joilla saa keväällä kalastaa.**

KEHITYSEHDOTUKSET

KEVÄTKALASTUS

- Pitäisi olla **alueita, joilla saa keväällä kalastaa**
- Keväistä **lahnan pyyntiä tehostettava**
- Sovittava riittävät kevätkalastusalueet aidosti sopien
- Norppaturvalliset pyydykset (rysät) keväällä → kalliita, tarvitaan **tukia**
- Osakaskunnille mahdollisuus jättää alueita kevätkalastukseen
- Tutkimushanke rajoitusten vaikutuksista kalakantoihin

5. Rajoitusalueiden sijainti

Pohjoiset alueet ovat norpan kannalta tärkeitä, niillä alueilla rajoitustoimet tehoavat ja ilmastonmuutoksen ei katsota vielä häiritsevän pesintää yhtä pahasti kuin etelässä. Etelä-Saimaan kaupallisille kalastajille etelän vielä vapaat vedet ovat tärkeitä. **Esitetään, että kieltoalueita tulisi laajentaa uusille norpan esiintymis-/lisääntymisalueille.** Perustellaan, että alueellinen kattavuus on uskottavuuden kannalta tärkeää: kun suojellaan, on suojeltava kunnolla, kuutteja ei saisi jäädä verkkoihin rajoitusalueiden ulkopuolella. Katsotaan, että myös tasapuolisuuden nimissä, rajoitusten tulisi kattaa kaikki pesintäalueet.

"Kun kalastusta rajoitetaan kuutin suojelemiseksi, niin silloin on suojeltava kunnolla, jotta muulloin voidaan kalastaa."

Laajennuksiin suhtaudutaan yleisesti ottaen penseästi. **Painotetaan, että laajennuksista tulee käydä vuoropuhelua osapuolten kesken ja uusien rajoitusalueiden pitäisi perustua vapaaehtoisuuteen.** Koetaan tärkeänä, että paikallistuntemusta hyödynnetään, kun keskustellaan siitä, mihin rajat vedetään. Huomautetaan, että myös asiantuntijoilla on sanansa sanottavana ja paikallisten pitäisi pystyä luottamaan asiantuntijoihin.

Huomautetaan, että laajennusten ohella tulisi tarkastella ja purkaa rajoituksia alueilta, joilla norppa ei liiku ja jotka ovat merkittäviä kutukalojen pyydyspaikkoja. Toivotaan suunnitelmaa alueista, joilta rajoituksia voisi poistaa. Esitetään, että vakituisesti asuttujen saarten rannoilla pitäisi saada kalastaa. Ehdotetaan testialueita, joilta rajoitukset vapautetaan kokonaan 1-5 vuodeksi ja seurataan vaikutuksia. Testikohteiksi nostetaan lahtialueita, joilla koetaan olevan tarpeettomia rajoituksia (Siurunlahti, Lieviskänlahti, Paasselän eteläosa). Myös kirkasvetistä Puruvettä ehdotetaan kokeilukohteeksi.

KEHITYSEHDOTUKSET

RAJOITUSALUEET, SOPIMUKSET, JA ALUEIDEN TARKISTAMINEN

- **Nykytilanne hyvä**, alueet hyvät, ovat toimineet ja rajoitukset hyväksytyt
- Täsmällisyyttä ja **hienosäätöä** rajoitusalueisiin
- Suojelualueita laajennettava norpan levinneisyyden mukaan, **rajoitusalueiden katettava kaikki lisääntymisalueet**
- Rajoitusaluetta voidaan osakaskunnan kanssa **sopimalla laajentaa** uusille alueille
- Osakaskunnilta, joilla on sopimus rajoituksista **selvitettävä etukäteen tarkistustarpeita**
- Enemmän joustavuutta sopimusmenettelyyn, sopimuksellisuutta vahvistaisi se, että **korvaustasoa voitaisiin nostaa**
- Pieniä ja matalia **lahtivesiä, joissa ei ole kuutteja syntynyt, pitäisi vapauttaa** kevätkalastukseen
- Tarvitaan suunnitelma alueista, joilta rajoituksia voisi poistaa
- Koko Saimaa rajoitusalueeksi
- Rajoitusalueet sinne, missä kuutit jäävät verkkoihin tai katiskoihin
- **Testialueita**, joissa rajoitukset puretaan kokonaan 5 vuodeksi ja seurataan vaikutuksia
- Seurataan seuraavat 5 vuotta nykyisillä rajoitteilla

5.1 Matalat vedet

Kalastusrajoitusten aluejakoon kaivataan uudelleentarkastelua lahtivesien osalta. Moni esittää näkemyksen, että matalissa vesissä (2-3 m) on turhia rajoitusalueita paikoissa, joihin norppa ei tule. Muistutetaan, että rajoitukset ovat matalissa vesissä liikkuvia kuutteja varten. Esimerkeiksi alueista, joilla ei ole tehty norppahavaintoja annetaan mm. Siurunlahti: Siurunsaaren ja Saviniemen sisäpuolella ja Hämeenselkä, Tervalahdi. Esitetään, että Paasselän eteläosassa Pistalanjärven-niemen alueelle on syntynyt ainoastaan yksi kuutti, pitäisi jättää kalastukselle jatkossa. Esitetään, että Pihlajavedelle tulisi palauttaa alueita kevätkalastukseen.

Rajoituksiin toivotaan **tasapuolisempaa aluejakoa**. Moni kokee epäoikeudenmukaiseksi, että syvyys määrittää rajoitusalueita ja, että matalat lahdet ovat rajoitusten parissa, mutta syvissä vesissä, missä norppa pyörii, saa kalastaa. Paikoin toivotaan, että rajoitukset ulottuisivat myös syvän veden alueille. Todetaan, että kalastusrajoitusten määrittäminen on haasteellista.

Muistutetaan, että aluerajauksen tulisi olla tarveperusteinen, eikä tasapuolisuuden vuoksi voida rajata pois alueita kaikilta vain, koska muiltakin on rajattu. Koetaan ongelmallisena ajattelutapana, että jos jonkun osakaskunnan lahdet suojellaan, niin kaikkien lahdet pitäisi suojella.

”Pahaa mieltä on aiheuttanut se, että ensimmäisessä vaiheessa lahdenpohjat jätettiin kalastusalueiksi ja toisessa vaiheessa ne merkittiin rauhoitusalueeksi ilman keskustelua.”

Paljon keskustelua herättää, milloin poukaman vesi on niin matalaa, että norppa ei siellä liiku. Jaetaan esimerkkejä lahdista, joissa on norpan pesiä ja esitetään, että jos norppaa suojellaan, niitä pitää tasapuolisuuden nimissä suojella joka paikassa. Kerrotaan, että norppia, jotka ovat jääneet verkkoihin on löytynyt rajoitusalueiden ulkopuolelta ja kalastajat ovat olleet pahoillaan tapahtuneesta, he eivät ole uskoneet, että kuutit jäävät kiinni lahdenpohjissa.

Tunnistetaan tarve, sille että pitäisi pystyä määrittelemään niitä vähemmän vaarallisia alueita. Mietitään, että jotkin lahtivedet voisivat olla kieltovapaina, mutta alueet pitäisi käydä tarkasti läpi ja tarkastella, missä norppa pesii. **Todetaan, että nykyiset alueet tulisi tarkistaa ja tarkentaa, joiltakin alueilta voisi olla perusteltua purkaa rajoituksia ja joillekin uusille pesimäalueille voisi olla syytä laajentaa rajoitusalueita.**

6. Kalastusvälineet

”Pyydystyyppirajoitukset on verkkokalastajien piirissä hyväksytty.”

Yleinen käsitys vaikuttaa olevan, että pyydystyyppirajoitukset on verkkokalastajien piirissä hyväksytty ja niiden kanssa voi elää. Keskustelua aiheuttaa rajoitusajan tai alueen laajeneminen, ei niinkään pyydystyyppirajoitukset. Toisaalta eräs kalastaja kokee menettäneensä kaiken, kun ei enää voi pyydystää niillä välineillä, millä lapsuudessa on oppinut kalastamaan. Lisäksi nostetaan esille, että muikkuverkkojen salliminen on ollut erittäin tärkeää Saimaan kalastukselle.

Nostetaan esille, että Puruvesi on poikkeuksellinen kalastuskohde, koska alueella kalastetaan paljon nuotalla (nuotan vetopaikkoja 50-100). Kalliot ja rantapaikat ovat tärkeitä nuotan vetopaikkoja ja jatkossa mahdollisia norpan pesäpaikkoja, minkä ennustetaan aiheuttavan jatkossa ongelmia. Kerrotaan, että nuottaa vetäessä ei tule niin paljon sivusaalista kuin troolilla. Puruvedelle kaupalliset kalastajat eivät halua troolia, koska siellä vallitsee näkemys, että kalakanta ei kestä troolausta.

6.1 Norppaturvalliset kalastusvälineet

”Näen norppaturvallisissa rysissä tulevaisuuden.”

Moni kalastaja kokee, että norppaturvalliset pyydykset (NoTu:t) ovat väylä ratkaisuksi.

Kalastajat jakavat rysäkokemuksiaan, niin huonoja kuin hyviä. Moni kertoo saaliiden olleen hyviä norppaturvallisilla rysillä, vaikka joskus norpan kerrotaan vievän rysästä kalat. Todetaan, että rysä on pitkäikäinen, vahva pyydys ja on kätevää, kun pyydys on samalla sumpu. Mutta korostetaan, että materiaalit maksavat (halvin rysä 2800 e) ja **norppaturvallisilla pyydyksillä kalastusta tulisi tukea**. Lisäksi nostetaan esille, että norpan karkottamiseksi tarvittaisiin keinoja keväisen rysäkalastuksen varmistamiseksi. **Verkkokalastus talvella on ammattilaisille kuitenkin tärkeä, koska talvipyydys rysä ei ole.**

Sen sijaan norppakatiskan kanssa on ollut haasteita. On koettu, että kala vierastaa norppakatiskaa, koska se on liian pieni tai suoran yhteyden takia kala tulee pois. Kommentoidaan, että katiskan pitäisi olla kaksipesäinen. Yleisesti ottaen koetaan, että katiska on tehoton pyydys ja sillä ei saa kalaa samoin kuin verkoilla. Moni kokee onkimisenkin tehokkaammaksi kuin katiskat. Kerrotaan, että kevätpyynnissä hauet saa katiskalla. Kritisoidaan, että katiskoilla ei saa kuhia, eikä muita arvokaloja. Eräässä ryhmässä koetaan, että kalastajia ei kuunneltu norppaturvallisten pyydysten kehittämisessä riittävästi: katiskassa 15 cm ja rysien aitaverkoissa 55 mm ei ole hyvä (pitäisi olla suurempi). Kerrotaan, että troolilla kevät pyynti on tärkeä, rysää ei kannata pitää, kun norppia on niin paljon, trooliin norppa ei jää.

”Pitää kehittää ja käyttää sellaisia kalastustapoja joilla norppa turvataan.”

Tilaisuuksissa moni uskoo, että kalastustekniikoita ja välineitä kehittämällä voidaan suojella norppaa, mutta verkoille ei löydy korvaavia pyydyksiä. Moni oli sitä mieltä, että kalastustekniikan ja pyydyksien kehittäminen on tehokkain tapa estää norppakuolemat. Todetaan, että kalastusta on jatkettava, mutta pyydysvälineitä kehitettävä. Oltiin myös tietoisia, että hyviä välineitä on kehitteillä ja suunta on hyvä. Erityisesti se, että lahnaa ei voi kalastaa iso silmäisillä verkoilla, on aiheuttanut harmia. Nykyään ei saa lahnaa, joka olisi riittävän iso myyntiin (2-3 kg). Esitettiin kehitysehdotuksia. Lahnan pyydystykseen ehdotetaan heittoverkkoa, jota käytetään syöttökalan pyydystykseen. Mainitaan, että ennen pyydystettiin lahnaa kahdella verkolla, lahna ei päässyt pois.

KEHITYSEHDOTUKSET

NORPPATURVALLISTEN PYYDYSTEN KEHITTÄMINEN

- Pyydysten **saaminen vaivattomaksi**
- **Pyydyksestä edullinen** (sekä kaupallisille että kotitarvekalastajille)
- **Koulutusta** osakaskunnille
- NoTu-pyydysten hankkimiseen/valmistamiseen **tukea, opetusta ja opastusta**
- Valtion **tukitoimia tarvitaan** norppaturvalliseen kalastukseen siirtymisessä (sekä kaupallinen että vapaa-ajankalastus)
- Siirtymäaika ja tuet norppaturvalliseen kalastukseen siirtymiselle.
- Norppaturvallisten pyydysten **kehittäminen ja koulutus** niiden käyttöön. Ei saisi maksaa liikaa ja olla käytöltään liian vaikeaa.
- Norpille vaaralliset katiskat pois Saimaan alueen kaupoista, kalastuskaupat veloitettava myymään vain norppaturvallisista pyydyksiä.
- Norppaturvalliselle Saimaan kalalle **sertifikaatti** → norppaturvallisuudesta myyntivaltti

6.2 Verkkokalastus

Kaikissa tilaisuuksissa keskustellaan, että verkkokalastus vähenee luonnollisesti, koska nuoret eivät kalasta verkoilla. Arvioidaan, että viimeistään 20 vuoden päästä ei enää ole verkkokalastusta, koska nuoret eivät kalasta verkoilla vaan mm. pitkällä siimalla tai rantanuotalla. Lisätään, että uistelu lisääntynyt etenkin nuorten keskuudessa. Lisäksi osa keskustelijoista epäilee, että verkkokalastusongelmaa paisutellaan. Huomautetaan, että sivusaaliskuoilleisuusprosentti on laskenut ja nyt verkkoihin jää prosenttiosuuksina vähemmän norppia kuin ennen. Koetaan tärkeäksi, että rajoituksia peilataan norppien verkkokuolleisuuteen. Monissa keskusteluissa nostetaan esille, että iäkkäille kalastajille pitäisi suoda mahdollisuus kalastaa tutuilla kalastustavoilla vielä 10 vuotta. **Moni uskoo, että verkkokalastuksen väheneminen jatkuisi, vaikka rajoituksia purettaisiin. Kaikki eivät kuitenkaan usko, että verkkokalastus on vähenemässä niin dramaattisesti.**

”Verkkokalastajat ovat katoava luonnonvara, norppia on enemmän kuin verkkokalastajia.”

Keskustellaan siitä, että kesällä verkkokalastus vaatii taitoa, mutta jos on jäitä talviverkkokalastus voi lähteä pitkällä aikavälillä nousuun, se on helpompaa. Huomautetaan, että ilmastonmuutoksen

vaikutukset vuodenaikoihin olisi hyvä huomioida, koska jäiden kesto rajaa talvikalastusta. Talvikalastusaika jää lyhyeksi, jos jäät kestävät vasta tammikuun 20 paikkeilla ja lähtevät maaliskuussa. **Kerrotaan, että kaikkien tilastojen mukaan verkkokalastus Suomessa yleisellä tasolla vähenee, Saimaalla ei kuitenkaan ole vähentynyt.** Talviverkkokalastus on lisääntynyt hyvän kuhakannan takia, se on tärkeää paikallisille asukkaille, myös mökkiläisille verkkokalastuksella on merkittävä arvo. Kaikkialla verkkomerkkien myynti ei kuitenkaan ole laskenut. Eteläisellä Saimaalla kerrotaan verkkokalastuksen lopahtaneen täysin, koska saavat siellä paremman korvauksen norpista kuin pyyntimerkkien myynnistä, kalastus siirtynyt uisteluun.

Toisaalta moni uskoo, että ei verkkokalastus ole loppumassa. Toivotaan, että paikallinen lähiruoka, järvikala, tulee arvoonsa. Lisätään, että monelle pienituloiselle mahdollisuus syödä kalaa on tärkeä ja, että verkkokalastus kuuluu myös kulttuuriin. Moni mainitsee kotitarvekalastuksen tärkeyden kasvaneen korona-aikana. Toisaalta huomautetaan, että kalaa voi saada myös ilman verkkoja ja esitetään toivomus, että jos voi olla käyttämättä verkkoja, niitä ei pitäisi käyttää.

”Koulutusta ja tiedotusta verkkokalastuksesta ja verkkojen ankkuroinnista, että kalaa tulee ja norppa säilyy hengissä.”

Erityisen usein keskusteluissa nousee esille, että verkot pitää osata ankkuroida oikein.

Monissa keskusteluissa vakuutetaan, että norppa ei jää verkkoon kiinni, jos verkko on molemmista päistä tukevasti kiinni, ankkuroitu. Keskustellaan, että kuutti voi juuttua, mutta väitetään, että kireästä verkosta muodostuu pussi, johon kuutti ei juutu. Kerrotaan, että norppa käy kyllä verkosta viemässä kaloja, tekee reikiä ja rikkoo verkkoja, mutta ei jää kiinni, jos verkko on kireä ja oikein ankkuroitu. Ehdotetaan, että verkkokalastus alle 22 mm verkoilla sallitaan, mutta huomautetaan jälleen, että niihinkin voi tarttua kuutti. Väitetään, että jos on oikein viritetty, ei jää kuutti kiinni. Kerrotaan, että verkkoon menneet norpat ovat kuolleet pyydyksiin, jotka on viritetty väärin.

Painotetaan tiedotuksen tarvetta. Tarvetta ohjeille, joissa kerrotaan selkeästi, miten verkko ankkuroidaan oikein.

Monissa keskusteluissa esitetään näkemys, että kaupalliset kalastajat ovat huolellisia ja harvat ammattikalastajat ovat syyllisiä siihen, että norppa jää verkkoihin, nähdään enemmän vapaa-ajan kalastajien ongelmana. Keskustellaan rajoitusten oikeudenmukaisuudesta. Osa kaupallisen kalastuksen edustajista kokee, joutuvansa kärsimään kalastusrajoituksista, joiden pitäisi olla kohdennettu vapaa-ajankalastajille. Ehdotetaan erilaisia rajoituksia 1-ryhmän kaupallisille kalastajille mm., koska kylmänvedenkalastus olisi olennainen ansiolisa ja koetaan, että se ei vaikuttaisi merkittävästi suojelukokonaisuuteen. Mutta huomautetaan, että ihmisiä ei saisi asettaa eriarvoiseen asemaan ja on väärin syyllistää norppakuolemista pelkkiä vapaa-ajankalastajia.

Monissa keskusteluissa nousi esille, että kalastuksen valvontaa olisi tehostettava. Esitettiin, että ankkuroimattomista verkoista pitäisi jakaa sanktio. Ehdotettiin, että sakko maksettaisiin kalastuskunnalle, mikä tukisi valvojen työn kannattavuutta. Joissakin puheenvuoroissa huomautettiin, että osakaskuntien toimintaa tulisi valvoa. Ehdotettiin myös tarkastajaa troolien ylös nostoon. Vaaralliset ankkuroimattomat verkot kerättävä pois valvojen toimesta.

Useissa aluetilaisuuksissa **ehdotetaan, että heinäkuun aikana langanvahvuus voisi olla ohuempi 0,15 mm**. Kerrotaan, että näin ohuita verkkoja ei oikein löydy. Ehdotusta kritisoidaan, koska ohuet verkot repeytyvät nopeasti ja niillä on lyhyt käyttöikä. Aiheesta on eriäviä mielipiteitä, kaikki kalat (esim. hauki) eivät kestä 0,15 mm verkoissa, riippuu, mitä pyytää ja saa. Moni esittää näkemyksen, että 0,17 mm langasta menee läpi norppa sekä hauki. Lisäksi mainitaan, että 0,15 mm lankaiseen verkkoon siirtyminen maksaa ja vaaditaan korvauksia. Toisaalta todetaan, että kuutille kaikki verkot ovat kohtalokkaita, kun taas aikuinen ei mene oikein mihinkään verkkoon.

KEHITYSEHDOTUKSET

PYYNTIVÄLINEET

- Pyydysrajoitukset ennallaan
- Muikkuverkkovapautus säilytettävä ennallaan
- Valvontaa tehostettava, valvoille korvauksia
- Verkkojen **ankkurointi pakolliseksi** vuoden ympäri.
- **Ohjeet verkkokalastukseen** (ankkurointiin, ei repaleisia verkkoja)
- Ankkuroimattomista verkoista 1000 euron **sakko**, joka maksettaisiin kalastuskunnalle
- Nieluasias takaisin asetukseen, jossain rysässä on pyöreä nielu (18 mm)
- Verkkojen silmäkoko aluekohtaiseksi
- Riimuverkkojen salliminen yli 3 km norppien avantojen ulkopuolella
- Osakaskunnille, kyläyhteisöille jne. tarjotaan ”jokamiesryssä”
- Verkkokalastukseen ajokortti
- Vapaa-ajankalastajille, jotka sitoutuvat lopettamaan verkkopyynnin voisi jatkossakin jakaa katiskoita.
- Katiskakalastuksen suosittelu vapaa-ajankalastajille
- Heikkolaatuisien katiskojen **myyntikielto**
- Verkon langanvahvuus 0,15 mm
- Tarkastaja troolien ylös nostoon
- Iskukoukku/madekoukku pois rajoituksista

7. Suojelu muilla keinoilla

”Kuutteja pitää suojella, jotta muulloin saa pitää verkkoja”

Tilaisuuksissa keskustellaan paljon siitä, että pesäkuolleisuus on moninkertainen kalastuksen aiheuttamiin sivusaaliskuolemiin verrattuna ja koetaan, että toimenpiteiden kuuttien suojelemiseksi tulisi olla suhteessa kuuttikuolemiin. Huomautetaan, että vaikka aihe poikkeaa kalastusteemasta, moni kokee tärkeäksi huomioida, että muitakin suojelukeinoja on kuin verkkokalastuksen kieltäminen. Tärkeänä nähdään kuutteihin kohdistuvan kuolleisuuden vähentäminen sekä keinopesien rakentaminen. Esitetään, että pitää saada panoksia poikaskuolleisuuden estämiseen pesiin panostamalla. Kerrotaan kokemuksia tekopesän teon haasteista. Lisäksi ehdotetaan tiivistä yhteistyötä metsästäjien kanssa. Moni ottaa esille, että kettu vie kuutteja, etenkin vähälumisina talvina. Keskusteluissa otetaan usein esille, että lajiensuojelussa pitäisi miettiä yhteisvaikutusta.

Keskustellaan, että pesäalueiden tärkeys kyllä ymmärretään ja niitä jokainen omalta osaltaan suojelee. **Osakaskuntien edustajat kertoivat olleensa tyytyväisiä moottorikelkkakieltoon ja toivovat, että rajoitus auttaa norppaa huomattavasti.** Toisaalta osa näkee uhkana, että liikkumisrajoitukset muodostuvat laajemmiksi kielloiksi, jolloin ei pääse talvikalastamaan. Todetaan, että moottorikelkkailu on riski norpille, mutta hupikelkkailu olisi erotettava hyötykelkkailusta. Kerrotaan, että hupikelkkailijat saattavat tietämättään hyppyyttää kelkkaa jopa tunnetun saimaannorpan pesän päällä.

Keskustelua käydään myös ilmaston lämpenemisen tuomista haasteista ja pesimäolosuhteiden heikkenemisestä. Esitetään näkemyksiä, että ilmastonmuutoksen vaikutuksia ei pitäisi kompensoida kalastusrajoituksilla, vaan tekopesillä ja tuotekehityksellä. Huomautetaan, että ilmastonmuutos on niin suuri uhka norpalle, että on entistä perustellumpaan laajentaa norpansuojelualueita. **Todetaan, että monet vaarat uhkaavat kuutteja ja, vaikka verkkokalastuksen rajoittaminen ei yksin pelasta norppia, on keskityttävä niiden uhkien minimoimiseen, joihin voidaan parhaiten vaikuttaa.**

KEHITYSEHDOTUKSET

SUOJELUA MYÖS MUILLA KEINOILLA

- Suojelua kalastustapoja ja pyyntivälineitä kehittämällä
- Keinopesien kehittäminen
- Norppaturvallisten pyydysten kehittäminen
- Venevajat norppien pesäpaikoiksi ja korvaus venevajan omistajalle
- Yhteistyö metsästäjien kanssa
- Paikallisia moottorikelkkarajoituksia pesimäalueille

8. Yhteistyö ja vuoropuhelu

Keskusteluissa peräänkuulutettiin rakentavaa vuoropuhelua ja osapuolten tuomitsemisen lopettamista. **Pidettiin tärkeänä, että päästään pois vastakkainasettelusta lisäämällä vuoropuhelua ja yhteistyötä osapuolten kesken.** Koettiin, että apuna vastakkain asettelusta pois pääsemiseksi on, kun rajoitusalueet ja rauhoitusaika perustuvat yhteisiin sopimuksiin ja luotettavaan tutkimustietoon. Alueella koetaan, että niiden jotka eivät itse asu alueella on vaikea ymmärtää tilannetta.

Keskustelut käydään hyvässä hengessä, vaikka osallistujien arvot ovat hyvin erilaisia, etenkin vesialueen omistus ja käyttöoikeus ovat ristiriidassa osapuolien kesken. Yleisesti todetaan, että pitäisi hakea kumppanuutta ja kunkin osapuolen pitäisi pystyä antamaan jostakin periksi. **Eräässä ryhmäyhteenvedossa todetaan, että tiedonjakaminen keskusteluissa on lähentänyt kalastajien ja suojeluihmisten näkökantoja.** Koetaan, että vuoropuhelu osapuolten välillä on tärkeää, vaikka keskusteluissa nousee esille epäluuloisuus kansalaisten mahdollisuudesta vaikuttaa lopullisiin päätöksiin. Koetaan tärkeäksi kaikkien sidosryhmien kuuleminen tasapuolisesti ja yhteistyön lisääminen. Muistutetaan, että on kuunneltava myös vapaa-ajankalastajia ja kotitarvekalastajia. Korostettiin rakentavan neuvotteluyhteyden tärkeyttä osakaskuntien ja kaupallisten kalastajien välillä, etenkin mikäli päätetään, että lisärajoituksia tulee. Ehdotetaan, että myös kaupunki- ja matkailuelinkeinojen edustajat tulisi ottaa mukaan yhteistyöhön.

KEHITYSEHDOTUKSET

YHTEISTYÖ JA VUOROPUHELU

- Pois vastakkain asettelusta: kansalaismielipide myönteisemmäksi
- Täsmennykset rajoituksiin ohjeina, ei määräyksinä
- Kaupallisten kalastajien työn esittely
- Ennakkoluulojen lievennys: lisää keskusteluja, joissa kuullaan eri näkökulmia
- Osapuolten välillä on oltava rakentava neuvotteluyhteys
- Pois tappelun kulttuurista, kalastajien syyllistäminen lopetettava
- Suojelu ei voi poissulkea kalastusta, pitää löytyä kompromissi
- Vesialueiden omistajien kanssa neuvoteltava rajoituksista ja korvauksista
- Määräykset ja pakottaminen huono keino, suojelu voi kääntyä itseään vastaan

9. Tiedottaminen

Kaivataan avointa tiedottamista: kalastajille ja vesialueen omistajille tieto, missä kuutti on syntynyt ja liikkuu, jotta osaavat varoa. Tilaisuuksissa keskustellaan myös verkkoihin jääneistä norpista ja tiedottamisesta. Tiedotusiskua kesäkuun lopussa 2020 pidetään onnistuneena ja koetaan että, tiedottamisella saatiin kaivattu tulos. Eräs keskustelija visioi, ettei verkkokieltoa tarvitsisi jatkaa lainkaan, koska kaivattu tulos olisi saavutettavissa tiedottamisella. Kaivataan oikeita lukuja jaettavaksi medialle siitä, kuinka moni kuutti kuolee verkkoihin.

KEHITYSEHDOTUKSET

TIEDOTUSTARPEET

- Avointa tilastotietoa norppien seurantaryhmältä ja tutkijoilta
- Kalastajille tietoa pesimäalueista, jotta voivat varoa niitä
- Osakaskunnille tiedotettava alueelle syntyneet norpat
- Tutkittua tietoa verkkoihin jääneistä kuuteista
- Informaation lisääminen verkkokalastuksesta (mm. ankkuroinnista)
- Koulutusta norppaystävälliseen kalastukseen
- Positiivisempaa kuvaa julkisuuteen nykyisten sopimusten saavutuksista

10. Yhteenveto

Moni pitää nykytilanteen jatkamista kannattavana. Lisäksi kaikissa keskusteluissa nostettiin seuraavat kohdat esille:

- Rajoitusten noudattaminen perustuu siihen, että rajoitusten perustelut on yleisesti hyväksytty
- Nykyiset rajoitukset ovat toimineet yli odotusten, ovat hyväksyttävät ja niiden kanssa on opittu elämään
- Kalastusrajoitusten laajentaminen ja erityisesti rauhoitusajan jatkaminen heinäkuulle herättävät huolta ja vastustusta
- Rajoitusalueet tulisi tarkistaa, etenkin lahtialueet: matalien lahtien rajoitukset nähdään turhiksi niillä alueilla, joille norppa ei tule
- Kieltoalueita tulisi laajentaa uusille norpan lisääntymisalueille
- Rajoitusten purkaminen myös keskusteluun
- Riittävän norppakannan määrittäminen tärkeätä (selkeyttä yhteiseen tavoitteeseen)
- Kokonaisuuden huomioiminen, kevätkalastuskiellon vaikutukset kalakantojen koostumukseen, keväisen lahnanpyynnin tehostamista mietittävä
- Tarvitaan koulutusta norppaturvalliseen kalastamiseen: tarvitaan ohjeita verkkojen ankkurointiin

Muita pienryhmäkeskusteluissa useamman kerran tärkeäksi nostettuja asioita:

- Aluelajennukset vapaaehtoisilla sopimuksilla
- Kyvyttömyys vaikuttaa elinolosuhteiden ja luonnon olosuhteiden muutokseen
- Norpan arvo matkailussa ja brändinä
- Rajoitusten on oltava suhteessa norppakuolemiin (esim. kuuttien kuolleisuuden syyt huomioitava)
- Sopimuksilla merkittävä taloudellinen vaikutus osakaskunnille
- Norppa turvallisilla pyydyksillä ei voi vaikuttaa kaikkeen, teho laskee talvella
- Vuoropuhelu ja neuvottelu
- Kotimaisen kalan ketju pitäisi saada arvokkaammaksi
- Valvonnan tehostaminen
- Yhtenäinen logiikka rajoitusalueiden määrittelemiseksi

Suojelustrategiaa ei tule kiristää:

29.10.2020

Perustelut:

Olennaistahan on saimaannorpan "suotuisan suojelun taso", jonka määritelmä tulee direktiivistä. Ne kolme kohtaa ovat jo kunnossa, kun katsotaan tekstejä sanatarkasti. Suotuisan suojelun taso, siten kuin EU-direktiivi edellyttää, on jo saavutettu.

Saimaannorppakannan kehitys, yli kolminkertaistuminen 1980-luvun alusta ja yli 50 %:n kasvu viimeisen kymmenen vuoden 2010-2019 aikana, osoittaa kiistatta, että "laji pystyy pitkällä aikavälillä selviytymään luonnollisten elinympäristöjensä elinkelpoisena osana". Tämä kriteerihän ei ole sidottu mihinkään kannan lukumäärää koskevaan tarkkaan lukuun tai "välitavoitteeseen".

Norpan ilmestyminen viimeisen 10-15 vuoden aikana uusille alueille, kuten Luonterille ja eteläiselle Saimaalle Lappeenrannan ja Imatrankin edustalle ja Pohjois-Karjalan Orivedelle sekä Puruvedelle ja Joroisten Haapavedelle osoittaa puolestaan, että "lajin luontainen levinneisyysalue ei pienene eikä ole vaarassa pienentyä ennakoitavissa olevassa tulevaisuudessa". Alue on kasvussa, ei pienentymässä.

Ja Saimaan veden hyvä tila ja kalaisuus takaavat sen, että "lajin kantojen pitkäaikaiseksi säilymiseksi on ja tulee todennäköisesti olemaan riittävän laaja elinympäristö". Järvihän ei ole mihinkään häviämässä, joten tämäkin edellytys täyttyy.

Miksi siis ylipäätään asettaa direktiivistä poikkeavia tai sitä kireämpiä tavoitteita?

Mitä sivusaalisuolaisuuteen tulee, on siinäkin hyvä katsoa mitä direktiivi sanatarkasti sanoo. Sen mukaanhan lajin "tahaton tappaminen" ei saa "merkittävästi uhata" lajin selviytymistä. Näinhän kiistatta on ollut jo nykyisillä ja aikaisemmilla rajoituksilla, koska huolimatta muutamista pyydyskuolemista lajin kanta on kasvanut, ja jopa aika huomattavastikin. Eli ei kalastuksella ole "uhattu merkittävästi", eikä uhata.

Suojelustrategian tavoitteena tulisi olla, että "edelleen varmistetaan EU:n luonnonsuojeludirektiivin mukainen saimaannorpan suotuisan suojelun taso".

Tokkopa mikään työryhmä tai ministeriö voi päättää mikä on villieläimen syntyvyys tai lukumäärä jonain tietynä vuonna.

Todennäköisyyksistä voidaan korkeintaan keskustella. Jos mittareita kuitenkin halutaan seurantaa varten asettaa, niin nykyiset ovat osoittautuneet ihan hyviksi, siis 3-4 % vuosikasvu ja syntyvyys noin 20 % kannasta. Miksi niitä pitäisi muuttaa/kiristää?

Ei kai jatkuva erilaisten kieltojen ja rajoitusten asettaminen ihmistoiminnalle Saimalla voi olla itsetarkoitus, vaikka lajin suojelu eikä direktiivi sitä vaadikaan? Epäilen, että mittareiden kiristämisen tarkoitus saattaa olla tähdätä totaaliseen verkkokalastuskieltoon (ensiaskeleena heinäkuu) sekä useiden rantakaavojen kumoamiseen/muuttamiseen sekä laajoihin liikkumiskieltoihin ja estää vakituisten asukkaiden ja mökkiiläisten tarvitsemien teiden rakentaminen mm. Kurensaloon Puumalassa ja Mustasaaren Heinävedellä.

Joskus vuosi sitten Tero Sipilä taisi viitata siihen, että on olemassa lajien uhanalaisuuden luokittelulle tietyt kriteerit. Nykyäänhän saimaannorppa ei enää ole "äärimmäisen" uhanalainen, ainostaan "erittäin" uhanalainen. Seuraava pykälä alaspäin lienee "uhanalainen" ja

mikäli muistan oikein kaavasta johtuva lukumäärä olisi 450 yksilön paikkeilla. Tätä tutkijat eivät ehkä mielellään kerro mutta olisi hyvä kysyä, koska sehän voitaisiin hyvinkin saavuttaa v. 2026 mennessä.

Nykymuodossaan esitystä ei siis voi hyväksyä, koska se perusteetta muuttaa/kiristää oikeaksi osoittautuneita mittareita. Miksi kiristää, kun strategia on toiminut ennakoitua paremmin? Jos joku homma toimii, niin miksi muuttaa, kuten sanotaan.

Antti Laine

Yleistä

Uhanalaisuusarvioinnissa ja -luokittelussa on kysymys lajin häviämisen todennäköisyydestä tietyllä aikavälillä. Tässä Suomen lajiston viidennessä uhanalaisuusarvioinnissa on noudatettu Kansainvälisen luonnonsuojeluliiton (IUCN) uhanalaisuusluokittelua ja kriteereitä sekä niihin liittyvää soveltamisohjetta.

Kriteerit

Lajien uhanalaisuusarvioinnissa käytetään IUCN:n ohjeiden mukaan viittä kriteeriä A–E. Näiden kriteerien perusteella määritellään arvioidun lajin häviämiskä ja kuuluuko arvioitu laji johonkin uhanalaisuusluokista.

Kriteeri A

Kriteeri A on tarkoitettu tunnistamaan lajit, joiden kannat ovat merkittävästi vähentyneet lähimenneisyydessä tai joiden arvellaan vähenevän lähitulevaisuudessa.

Kriteeri A: Populaatiokoon pieneneminen minkä tahansa seuraavan vaihtoehdon mukaan:

A1. Havaittu, arvioitu, päätelty tai epäilty populaatiokoon pieneneminen vähintään 90 %:lla (→ **CR**) tai 70 %:lla (→ **EN**) tai 50 %:lla (→ **VU**) viimeisten kymmenen vuoden tai kolmen sukupolven aikana (valitaan pitempi jakso) tilanteessa, jossa pienenemisen syyt ovat selvästi peruttavissa **JA** ymmärretyt **JA** loppuneet, perustuen johonkin seuraavista vaihtoehdoista a–e:

- a. suora havainto
- b. lajille käyttökelpoinen runsausindeksi
- c. esiintymis- tai levinneisyysalueen pieneneminen ja/tai elinympäristön laadun heikentyminen
- d. todellinen tai mahdollinen hyödyntäminen
- e. vieraslajien, risteytymisen, tautien, saasteiden, kilpailijoiden tai loisten haitalliset vaikutukset.

A2. Havaittu, arvioitu, päätelty tai epäilty populaatiokoon pieneneminen vähintään 80 %:lla (→ **CR**) tai 50 %:lla (→ **EN**) tai 30 %:lla (→ **VU**) viimeisten kymmenen vuoden tai kolmen sukupolven aikana (valitaan pitempi jakso) tilanteessa, jossa pieneneminen ja sen syyt eivät ehkä ole loppuneet **TAI** niitä ei ymmärretä **TAI** ne eivät ehkä ole peruttavissa, perustuen johonkin vaihtoehdoista a–e.

A3. Vähintään 80 % (→ **CR**) tai 50 % (→ **EN**) tai 30 % (→ **VU**) populaatiokoon pieneneminen, jonka ennustetaan tai epäillä tapahtuvan tulevien kymmenen vuoden tai kolmen sukupolven aikana (valitaan pitempi jakso, korkeintaan 100 vuotta), perustuen johonkin vaihtoehdoista a–e.

A4. Havaittu, arvioitu, päätelty, ennustettu tai epäilty populaatiokoon pieneneminen vähintään 80 % (→ **CR**) tai 50 % (→ **EN**) tai 30 % (→ **VU**) kymmenen vuoden tai kolmen sukupolven ajanjaksolla (valitaan pitempi; tulevaisuuteen maksimi 100 vuotta), johon sisältyy sekä mennyttä että tulevaa, ja pieneneminen ja sen syyt eivät ole loppuneet **TAI** niitä ei ymmärretä **TAI** ne eivät ehkä ole peruttavissa, perustuen johonkin vaihtoehdoista a–e.

Kriteeri B

Kriteeri B on suunniteltu tunnistamaan lajit, joilla on suppea levinneisyys- tai esiintymisalue ja joiden esiintyminen on voimakkaasti pirstoutunut ja/tai joiden populaatiot ovat jatkuvasti vähenemässä ja/tai joilla on voimakkaat kannanvaihtelut.

Kriteeri B: Maantieteellinen alue tarkasteltuna joko levinneisyysalueen (B1)TAI esiintymisalueen (B2)TAI molempien mukaan:

B1. Levinneisyysalueen (EOO) arvioidaan olevan alle 100 km² (→ **CR**) tai alle 5 000 km² (→ **EN**) tai alle 20 000 km² (→ **VU**) **JA** vähintään kaksi kohtien a–c ehdoista täyttyä:

a. esiintyminen on voimakkaasti pirstoutunut TAI vain yksi (→ **CR**) tai viisi (→ **EN**) tai kymmenen (→ **VU**) esiintymispaikkaa tunnetaan

b. havaittu, päätelty tai ennustettu jatkuva taantuminen joissakin seuraavista:

(i) levinneisyysalue

(ii) esiintymisalue

(iii) soveliaan elinympäristön määrä ja/tai laatu

(iv) esiintymispaikkojen tai osapopulaatioiden määrä

(v) lisääntymiskykyisten yksilöiden määrä

c. erittäin suuret vaihtelut joissakin seuraavista:

(i) levinneisyysalue

(ii) esiintymisalue

(iii) esiintymispaikkojen tai osapopulaatioiden määrä

(iv) lisääntymiskykyisten yksilöiden määrä.

TAI

B2. Esiintymisalueen (AOO) arvioidaan olevan alle 10 km² (→ **CR**) tai alle 500 km² (→ **EN**) tai alle 2 000 km² (→ **VU**) **JA** vähintään kaksi kohdista a–c ehdoista täyttyä:

a. esiintyminen on voimakkaasti pirstoutunut **TAI** vain yksi (→ **CR**) tai viisi (→ **EN**) tai kymmenen (→ **VU**) esiintymispaikkaa tunnetaan

b. havaittu, päätelty tai ennustettu jatkuva väheneminen joissakin seuraavista:

(i) levinneisyysalue

(ii) esiintymisalue

(iii) soveliaan elinympäristön määrä ja/tai laatu

(iv) esiintymispaikkojen tai osapopulaatioiden määrä

(v) lisääntymiskykyisten yksilöiden määrä

c. erittäin suuret vaihtelut joissakin seuraavista:

(i) levinneisyysalue

(ii) esiintymisalue

(iii) esiintymispaikkojen tai osapopulaatioiden määrä

(iv) lisääntymiskykyisten yksilöiden määrä.

Kriteeri C

Kriteeri C on suunniteltu tunnistamaan lajit, joilla on pieni populaatiokoko ja jotka ovat parhaillaan tai tulevaisuudessa vähenemässä.

Kriteeri C: Pieni populaatiokoko ja jatkuva taantuminen, pirstoutuminen tai voimakkaat vaihtelut

Populaatiokoko on alle 250 (→ **CR**) tai alle 2 500 (→ **EN**) tai alle 10 000 (→ **VU**) yksilöä.

SEKÄ joko C1 tai C2:

C1. Arvioitu jatkuva taantuminen:

Vähintään 25 %:n jatkuva taantuminen 3 vuoden tai yhden sukupolven aikana (→ **CR**).

Vähintään 20 %:n jatkuva taantuminen 5 vuoden tai kahden sukupolven aikana (→ **EN**).

Vähintään 10 %:n jatkuva taantuminen 10 vuoden tai kolmen sukupolven aikana (→ **VU**).

(valitaan ajanjaksoista pitempi, tulevaisuuteen korkeintaan 100 vuotta)

TAI

C2. Havaittu, ennustettu tai päätelty populaatiokoon jatkuva taantuminen

JA vähintään toinen seuraavista a–b:

a. populaation rakenne joko:

(i) missään osapopulaatiossa ei ole yli 50 (→ **CR**) tai yli 250 (→ **EN**) tai yli 1 000 (→ **VU**) lisääntymiskykyistä yksilöä

TAI

(ii) vähintään 90 % (→ **CR**) tai vähintään 95 % (→ **EN**) tai kaikki (→ **VU**) lisääntymiskykyiset yksilöt ovat yhdessä osapopulaatiossa,

TAI

b. erittäin suuret vaihtelut lisääntymiskykyisten yksilöiden määrässä.

D-kriteeri

Kriteerin D avulla tunnistetaan hyvin pienet tai suppealla alueella esiintyvät populaatiot/lajit, joita luonnehtii se, että ne eivät välttämättä ole vähenemässä, mutta niiden pieni yksilömäärä tai suppea levinneisyys tekevät ne erityisen alttiiksi voimakkaalle vähenemiselle tai häviämislle.

D-kriteeri: Hyvin pieni populaatiokoko tai erittäin rajoittunut esiintyminen

D1. Populaatiokoko on alle 50 (→ **CR**) tai alle 250 (→ **EN**) tai alle 1 000 (→ **VU**) lisääntymiskykyistä yksilöä.

TAI

D2. Populaatio on hyvin pieni tai rajoittunut jommankumman vaihtoehdon mukaan:

Populaatiolla on hyvin rajoittunut esiintymisalue (AOO; yleensä alle 20 km²).

TAI

Populaatiolla on vähän esiintymispaikkoja (yleensä korkeintaan viisi),

JA

Populaatio on siten altis äkillisille ja ennustamattomille ihmistoiminnan tai sattuman vaikutuksille ja voi lyhyessä ajassa muuttua äärimmäisen uhanalaiseksi tai jopa hävitä → **VU**.

E-kriteeri

E-kriteerin käyttö perustuu kvantitatiiviseen analyysiin. Kriteerin vaatimia analyysiejä ei ole Suomessa käytettävissä mistään eliöryhmästä, eikä kriteeriä sen vuoksi ole käytetty lainkaan Suomen uhanalaisuusarvioinnissa.

E-kriteeri: Häviämiskäytännön kvantitatiivinen analyysi

E. Kvantitatiivisen analyysin perusteella todennäköisyys hävitä luonnosta on vähintään:

50 % kymmenen vuoden tai kolmen sukupolven aikana (valitaan pitempi, korkeintaan 100 vuotta) (→ **CR**).

20 % kahdenkymmenen vuoden tai viiden sukupolven aikana (valitaan pitempi, korkeintaan 100 vuotta) (→ **EN**).

10 % sadan vuoden aikana (→ **VU**).

Saimaannorppakanta vuonna 2020

- syntyneet ja kuolleet

METSÄHALLITUS

Ympäristöministeriön
Saimaannorpan
suojelutyöryhmä 2012
29.10.2020

Järvi-Suomen Luontopalvelut
Jouni Koskela & Tero Sipilä

Saimaannorppakannan koon arviointi

- Vuoden 2020 kanta-arvioksi esitetään noin 420-430 yksilöä
- Tarkkaa kannan koon arviota ei pystytty tekemään poikkeuksellisen leudon talven vuoksi
- Kannan aiempi kehitys sekä edellisen vuoden syntyvyys ja kuolleisuus viittaavat siihen, että kanta on kasvanut edellisten vuosien tapaan noin 15-20 norpalla vuodessa

Ympäristöministeriön
Saimaannorpan suojelutyöryhmä 2012
29.10.2020

Kuva: Jouni Koskela

Saimaannorppakannan koon arviointi

- **Norpan talvikannan koon arvio tarkoittaa vuoden 2020 tammikuun norppamäärää, jossa ei ole mukana tänä vuonna syntyneitä kuutteja**
- **Syntyneiden kuuttien määräksi arvioidaan 88 kpl, joita noin 30 arvioidaan kuolleen pesäpoikasena**
- **Pesäkuolleita poikasia todettiin 10 kpl**
 - **kettu oli tappanut kolme kuuttia**
 - **tunnistamaton petoeläin oli tappanut kolme kuuttia**

Ympäristöministeriön
Saimaannorpan suojelutyöryhmä 2012
29.10.2020

Vesialue	Poikaset Todettu 2020	Poikaset Arvio 2020	Talvikannan koko Arvio 2020	Kuolleet 2020, todettu Pesä+kalanpyydys+muut=yhteensä	
Pyhäselkä-Jänisselkä	1	1	4-5	0 + 0 + 1 = 1	
Orivesi	1	4	Ei voitu määrittää	0 + 0 + 1 = 1	
Pyyvesi-Enonvesi	0	3	Ei voitu määrittää	0 + 0 + 0 = 0	
Kolovesi	1	1	8-16	0 + 0 + 0 = 0	
Joutenvesi	3	5	Ei voitu määrittää	1 + 0 + 1 = 2	
Haukivesi	10	16	Ei voitu määrittää	3 + 1 + 4 = 8	<p>Todellinen kuolleisuus on vuosittain yleensä 2-3 -kertainen havaittuun verrattuna.</p> <p>Esim. jaksolla 2010-2020 Havaittiin kuolleisuudesta noin 44 %.</p>
Pihlajavesi	14	34	Ei voitu määrittää	2 + 1 + 6 = 9	
Puruvesi	2	2	Ei voitu määrittää	1 + 0 + 1 = 2	
Tolvanselkä-Katosselkä	3	8	Ei voitu määrittää	2 + 0 + 1 = 3	
Luonteri	1	2	Ei voitu määrittää	0 + 0 + 0 = 0	Lisätietoja:
Lietvesi	2	3	Ei voitu määrittää	1 + 0 + 0 = 1	www.metsa.fi/saimaannorppa
Petraselkä-Yövesi	5	8	Ei voitu määrittää	0 + 1 + 1 = 2	<p>Päivitys: Ympäristöministeriön Saimaannorpan suojelutyöryhmä 2012 29.10.2020</p>
Suur-Saimaa	0	1	Ei voitu määrittää	0 + 0 + 1 = 1	
YHTEENSÄ	43	88	Noin 420-430	10+3+17 = 30	

Kiitos!

METSÄHALLITUS

**Ympäristöministeriön
Saimaannorpan suojelutyöryhmä 2012
29.10.2020**

www.metsa.fi

@metsahallitus_forststyrelsen

@metsahallitus